

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Speech na afloop van de laatste plenaire Kamervergadering van 2015
Door de tijdelijke Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib

Beste collega's,

Voordat ik de laatste vergadering van 2015 sluit, wil ik kort terugblikken op het jaar dat achter ons ligt. Het was in alle opzichten een bewogen jaar. Een jaar waarin duidelijk werd dat onze wereld klein is. Alles wat tot voor kort ver of verder weg leek, is heel dichtbij gekomen. Dat begon dit jaar met de aanslag op de redactie van Charlie Hebdo en de schietpartijen in Kopenhagen, eerst in een cultureel centrum, later in een synagoge. En in november waren er de verschrikkelijke aanslagen, opnieuw in Parijs. Het zijn geen lokale kwesties. Het zijn fundamentele waarden – ónze waarden, waarden die horen bij een democratische rechtstaat – die onder vuur worden genomen. En daarom raakt het ons zo.

Het beste bewijs dat die democratische waarden overwinnen, is de geschiedenis van het Nederlandse parlement. De Eerste en Tweede Kamer vierden in oktober van dit jaar hun tweehonderdjarig bestaan. Wij kunnen bouwen op een stabiele democratie, gebaseerd op de oudste geschreven grondwet van Europa, waarin de vrijheid van meningsuiting, persoonlijke vrijheid en onafhankelijke rechtspraak zijn verankerd, en die volgens cijfers van het Sociaal en Cultureel Planbureau breed door de samenleving wordt gewaardeerd.¹

Naast debatten over onderwerpen die niet stoppen bij onze grenzen – de economie, de veiligheid in de wereld, de vluchtelingenstromen – debatteerden we ook over onderwerpen binnen onze landsgrenzen; van PGB's tot de bouw van een gigastal in Grubbenvorst. Er waren 460 plenaire vergaderingen. U diende meer dan 3500 moties in, en stelde meer dan 2700 schriftelijke vragen. Het is ook een jaar waarin twaalf leden zijn vertrokken uit de Tweede Kamer. Iedereen maakt daarin een persoonlijke afweging, maar voor het instituut is het spijtig dat de doorloop zo groot is. Met ieder Kamerlid dat vertrekt, verdwijnt ook een deel van het collectief geheugen van de Kamer.

Gelukkig wordt dat geheugen op andere manieren aangevuld.

Bijvoorbeeld door de dames Agema, Voortman, Fokke, Leijten en Bergkamp, en de heren Marchouch, Oskam en Hoogland. Zij hebben dit jaar niet alleen bijgedragen aan

¹ *Meer democratie, minder politiek? Een studie van de publieke opinie in Nederland.* Sociaal en Cultureel Planbureau, 2 oktober 2015. Van de ondervraagden vindt 93% een democratie de beste vorm van regeren die er is. 95% vindt het belangrijk om in een land te wonen dat democratisch bestuurd wordt. Over de Nederlandse democratie is men tevreden. Desgevraagd vindt in een onderzoek in 2012/'13 84% Nederland voldoende democratisch

demografische groei. Met hun dochters en zonen – en natuurlijk met de kleindochter van de heer Van Meenen – is er perspectief op een nieuwe generatie met politiek gevoel.

Het Kamerwerk is méér dan de debatten die hier en in commissiezalen worden gevoerd. Het is ook, of misschien zelfs vooral, het contact met de samenleving. De Kamer krijgt jaarlijks honderden brieven en e-mails binnen. We kregen in 2015 veel complimenten over de transparantie van de Kamer. De website en livestream worden veel gebruikt. Mensen waren ook enthousiast over de Open Huizendagen. De reacties op sociale media maakten duidelijk dat de bezoekers het heel bijzonder vinden om hier rond te lopen, vooral in de Ridderzaal. Natuurlijk zijn er ook andere geluiden. Met stip op nummer één: de manier waarop Kamerleden bezig zijn met hun mobiele telefoons. Dat leidt bij veel mensen tot ergernis.

Wat voor de buitenwereld níet altijd zichtbaar is, is hoezeer wij leunen op het ambtelijk apparaat. Wij kunnen ons werk niet doen zonder de fractiemedewerkers en al die mensen van de griffie, bureau wetgeving, het restaurantbedrijf, de dienst verslag en redactie, het CIP, de communicatiemedewerkers en beveiligers. Namens de Kamer bedank ik hen voor hun loyaliteit en inzet in het afgelopen jaar.

Wie ik ook wil bedanken, is de parlementaire pers. Ze hebben het ons in 2015 niet altijd gemakkelijk gemaakt, maar die kritische tegenmacht hoort bij een parlementaire democratie. Zónder kunnen wij niet functioneren. Journalisten houden ons een spiegel voor. Zo zei Joost Vullings in november 2015 bij Politieke Junkies iets over de woord- en emotie-inflatie in de politiek. Vroeger waren Kamerleden verbaasd over kwesties. Later werd dat geschokt. Maar volgens Vullings is dat inmiddels ook passé; tegenwoordig zijn Kamerleden compleet verbijsterd. Zijn voorspelling voor 2016 is dat Kamerleden zeggen dat ze er echt helemaal kapot van zijn. En Thijs Niemantsverdriet van NRC schreef in september een verhaal over onze *oneliners*. Kamerleden willen – met alle respect – boter bij de vis. We slaan piketpaaltjes en zetten stippen op de horizon, en het is hier altijd vijf voor twaalf. Gisteren kwamen daar nog wat krabbeltjes bij, en gemompel over bedragen.

Ik sluit af.

Het was een bewogen jaar, waarin er veel gebeurde in de wereld en in ons parlement – zowel inhoudelijk als in de samenstelling ervan. Anouchka van Miltenburg heeft ons parlement drie jaar lang met trots vertegenwoordigd, en onze vergaderingen met een tomeloze inzet geleid.

Ik hoop dat u de komende weken gebruikt om in relatieve rust werkbezoeken af te leggen, wat achterstallig werk te doen of uzelf voor te bereiden op de parlementaire dimensie van het EU-Voorzitterschap, dat vanaf januari gaat lopen. Alles wat er in de samenleving gebeurt komt samen, hier op deze vierkante kilometer. Wij zijn *fulltime* bezig met het uitzetten van de lange lijnen voor ons land, en het zoeken naar concrete oplossingen voor de problemen die mensen zien. En dat moet ook. Maar soms is het goed om wat afstand te nemen, om te genieten van het samenzijn met uw familie en vrienden. Ik wens u hele mooie dagen toe, en zie u op 12 januari graag in goede gezondheid terug.